GIRONA NOTICIES.COM
+ Periodisme

L’Esculapi tornarà a Empúries el 23 de març del 2008.

Catalunya | 27/10/2007 | 07:16

El Museu d’Arqueologia de Catalunya presenta en una exposició la nova imatge restaurada de l’Esculapi, el déu grec de medicina.

El conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, Joan Manuel Tresserras, ha inaugurat avui al Museu d’Arqueologia de Catalunya l’exposició Esculapi, el retorn del déu, que mostra per primera vegada la nova imatge restaurada de l’escultura del déu grec de la medicina, trobada a Empúries fa gairebé cent anys. A l’acte també hi ha participat el director general del Patrimoni Cultural, Josep Maria Carreté; el director del Museu d’Arqueologia de Catalunya, Pere Izquierdo, i el coordinador dels treballs de restauració, Àlex Masalles.

L’Esculapi, considerada la millor escultura clàssica trobada a la Mediterrània occidental, ha estat sotmesa a un projecte d’estudi i restauració. Aquest procés ha servit perquè l’escultura recuperés uns 85 fragments que s’havien trobat durant les excavacions. Un dels elements més destacats que li han estat restituïts han estat els braços.

L’exposició, que donarà a conèixer al visitant diversos aspectes vinculats a l’escultura i el seu procés de restauració, és el tret de sortida dels actes de celebració del centenari de l’inici de les excavacions d’Empúries. Precisament, una de les actuacions més simbòliques del centenari serà el retorn de l’Esculapi a Empúries, el 23 de març de l’any vinent, coincidint amb els cent anys de la data d’inici de les excavacions al jaciment. Després de l’exposició de Barcelona i abans d’arribar a Empúries, l’escultura farà una ruta pels museus de les ciutats romanes de Badalona (Baetulo) i Mataró (Iluro).

A més d’aquesta exposició i del retorn de l’Esculapi, el programa i les actuacions previstes amb motiu del centenari d’Empúries inclouen altres exposicions i activitats científiques i divulgatives, així com inversions, amb l’objectiu de convertir el jaciment en un centre de referència a escala europea per interpretar el món grec i romà. A aquesta finalitat, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació destinarà prop de 6 milions d’euros.

Trobada l’any 1909
L’escultura, que té més de 2.200 anys d’antiguitat, es va trobar al jaciment d’Empúries l’any 1909 en el curs de les excavacions que s’hi estaven duent a terme sota la direcció de l’arquitecte, arqueòleg, historiador de l’art i polític Josep Puig i Cadafalch. S’hi van trobar diverses parts i fragments d’escultures, dos dels quals corresponien a la part inferior i superior d’una mateixa estàtua, que es va identificar en aquell moment com a Esculapi o Asclepi, déu grec de la medicina. La troballa va tenir una gran repercussió i un gran impacte popular. L’estàtua esdevingué un símbol de les arrels hel•lèniques de la cultura catalana, i el redescobriment d’aquestes arrels fou l’espurna que desencadenà el Noucentisme.

Poc després de ser trobada, l’escultura fou traslladada al Museu d’Arts Decoratives de Barcelona. Finalment, l’any 1932 l’Esculapi es va incorporar a la col•lecció del Museu d’Arqueologia de Catalunya, creat el mateix any i que l’ha acollit fins ara.

Gairebé un segle després de la troballa, les incògnites sobre l'aspecte, l'atribució, la datació i les tècniques de realització de l'estàtua encara eren nombroses. A més, la peça necessitava urgentment un procés de restauració amb criteris actuals, que eliminés la brutícia acumulada i tornés al seu lloc diversos fragments que se n'havien conservat.

La restauració: el Projecte Esculapi

Així és com l'any 2006, el Museu d'Arqueologia de Catalunya va impulsar el Projecte Esculapi, amb l'objectiu de restaurar l'excepcional escultura amb el màxim rigor possible i, a la vegada, estudiar i documentar l'estàtua amb les tecnologies més avançades.

El projecte ha comportat la col•laboració d'un ampli equip d'especialistes de reconegut prestigi internacional, així com la realització de tota mena d'estudis i analítiques, i la intervenció del laboratori de restauració de materials petris del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), on s'han dut a terme els treballs de restauració sota la direcció d'Àlex Masalles. El projecte i els treballs de restauració han tingut un cost de 63.000 euros.

Després de diverses valoracions, l'equip científic decidí recuperar l'última imatge que, d'acord amb els coneixements actuals, es creu que tingué l'escultura a l'antiguitat. Això ha significat la restitució d'uns 85 fragments que s'havien recuperat durant les excavacions i que es conservaven a les seus de Barcelona i Empúries del Museu d'Arqueologia de Catalunya.

El canvi més significatiu ha estat, però, la recuperació dels braços de l'escultura. Per al disseny del sistema de fixació es van fer servir seccions de l'escultura virtual i es van fer maquetes en fusta per assegurar-ne el funcionament. El sistema de fixació és totalment reversible i està mecanitzat en acer inoxidable.

L'exposició al Museu d'Arqueologia de Catalunya

L'exposició Esculapi. El retorn del déu es podrà veure al Museu d'Arqueologia de Catalunya del 27 d'octubre de 2007 al 17 de febrer de 2008. La mostra proposa als visitants un recorregut iniciàtic per la història d'Empúries i el descobriment de l'estàtua que els prepara per enfrontar-se a la segona part de l'exposició: un espai buit, absolutament net, que el visitant podrà compartir amb el déu. Demà diumenge, els visitants tindran l'entrada gratuïta al Museu.

La mostra s'il•lustra amb fotografies, acompanyades de diferents peces que es van trobar juntament amb l'Esculapi. També s'acompanya de marbres i eines actuals per il•lustrar el procés. A més, en l'àmbit dedicat al Projecte Esculapi es pot veure un vídeo on s'explica el procés de restauració.

Els àmbits de l'exposició són els següents:

L'arrel grega de Catalunya: Presenta, entre d'altres elements, la nota manuscrita de Puig i Cadafalch convocant una reunió amb l'objectiu de destinar una assignació per sufragar les primeres excavacions al jaciment d'Empúries, i el diari original d'Emili Gandia, que recull amb tot el detall els treballs fets al llarg de vint anys.

La descoberta del déu: En aquest àmbit es presenten les restes escultòriques trobades juntament amb l'Esculapi entre els dies 29 d'octubre i 19 de novembre de l'any 1909, entre les quals hi ha els fragments de serp que tradicionalment s'havien exposat juntament amb l'escultura i que eren un dels principals elements iconogràfics que relacionaven l'estàtua amb el déu. Els últims estudis demostren, però, que per la seva forma, aquesta serp mai podia haver estat

enrotllada a un bastó o bàcul, tal com en la majoria dels casos apareix en les representacions d'Esculapi. Una altra peça destacada és un cap d'Apol•lo, una de les troballes escultòriques emporitanes més destacades.

Incògnites a l'entorn de l'Esculapi: Fa referència als dubtes que s'han plantejat els investigadors i que els arqueòlegs han interpretat en un sentit o en un altre al llarg del temps, com ara la identitat del déu, la seva cronologia o el seu origen.

El Projecte Esculapi: Aquest espai està dedicat a les metodologies utilitzades per analitzar els materials de l'escultura i a l'equip multidisciplinari que hi ha treballat, integrat per historiadors, arqueòlegs, conservadors-restauradors, químics, físics i geòlegs. Per il•lustrar aquest àmbit, unes taules de llum amb fotografies recreen els tres moments del projecte: el trasllat de l'escultura, els estudis i la restauració. Un vídeo en resumeix el contingut.

El que ara sabem i allò que ens falta per saber: Pel que s'ha pogut estudiar fins ara, l'escultura és una obra grega del segle II aC, que arribà a Empúries sortida d'algun taller de la Mediterrània oriental, possiblement de l'illa de Delos. Es manufacturà en peces, que foren fabricades independentment i que acabaren conformant una sola escultura. Això explicaria la seva tipologia única i les diferències entre la part del bust i la de la indumentària, diferències que són també causades per la qualitat dels marbres.

En aquest àmbit, els visitants poden veure mostres dels marbres utilitzats per fer l'Esculapi, així com eines actuals de treball manual de pedra molt similars a les que es van fer servir per esculpir l'estàtua fa més de 2.000 anys. A més, un vídeo resumeix tot el procés d'execució.

La visió del déu: Aquest és l'espai central de l'exposició, on es presenta al públic per primera vegada l'Esculapi restaurat. Es tracta d'un espai nu, embolcallat per música grega antiga i per l'olor d'un temple grec. Aquesta olor s'ha obtingut amb una combinació dels productes que s'hi ofrenaven i s'hi cremaven, segons Plutarc: mel, resina, mirra, vi, sarments, cardamom, llentiscle, ginebró, encens... Aquesta combinació ha estat creada pel perfumista Rosendo Mateu – Puig Beauty & Fashion.

Activitats complementàries
L'exposició s'acompanya de diferents activitats complementàries, com ara un cicle de conferències, que tindran lloc els dijous 22 de novembre, 13 de desembre i 17 de gener a les 19 hores; un club de lectura i una sortida cultural a Empúries. El Museu disposa dels textos de l'exposició en llenguatge braille gràcies a la col•laboració de la ONCE.

Horari de l'exposició: de dimarts a dissabte, de 9.30 a 19 h, i diumenges i festius, de 10 a 14.30 h. Els dilluns és tancat.

Preu de l'entrada: 3 euros. És gratuït per als menors de 16 anys i els més grans de 65 i l'últim diumenge de mes.

L'exposició ha comptat amb la col•laboració d'Altico, Jordi Bonastre i Montserrat Rius , la Universitat SEK, la Fundació DAMM, la ONCE, Puig, i Beauty and Fashion Group

PROGRAMA D'ACTIVITATS COMMEMORATIVES DEL CENTENARI DE L'INICI DE LES EXCAVACIONS A EMPÚRIES.

Per commemorar el centenari s'ha previst engegar un seguit d'actuacions que es poden agrupar

en quatre grans programes:

• Recerca arqueològica
• Difusió científica
• Divulgació al gran públic
• Inversions

Programa de recerca arqueològica

Finalització de l'excavació de la Insula 30 de la ciutat romana d'Empúries i dels carrers que la delimiten
Aquest projecte es troba en execució i resta per excavar els carrers que delimitaven la Insula 30 per la banda nord, sud i est. La intervenció ha permès localitzar i excavar les termes públiques d'època romana d'Empúries, una sèrie d'equipaments comercials i cases d'època romanorepublicana que podran ser museïtzades. Així mateix, facilitarà la unió en un mateix itinerari de tots els sectors excavats de la ciutat romana i efectuar la visita pel mateix nivell de circulació que es feia en època antiga, fent comprensible la ciutat als visitants. Cal tenir en compte que només s'ha excavat un 15% de la ciutat romana.

Continuació del projecte d'excavació de l'edifici de la stoa (pòrtic) de la ciutat grega d'Emporion del sector de la Neàpolis
La gran plaça pública de la Neàpolis (àgora) estava tancada per la banda nord per un gran edifici destinat a gestionar les activitats econòmiques de la ciutat: la stoa, una construcció d'època hel•lenística (segle II aC). El projecte que s'està portant a terme té l'objectiu de documentar l'edifici de la stoa i les fases de la ciutat anterior, per tal d'efectuar un projecte de restauració i museïtzació.

Projecte de recerca de les esglésies de Santa Magdalena i Santa Margarida
Aquestes esglésies d'època medieval i construïdes sobre estructures i edificis de l'Antiguitat Tardana, s'estan excavant amb la col•laboració de la Universitat de Girona i son propietat de l'Ajuntament de l'Escala. Formen part del parc arqueològic d'Empúries i la seva recerca i posterior museaïtzació facilitaran la comprensió dels períodes tardoromans (quan Empúries era seu episcopal) i medievals (quan Empúries era la capital del comtat medieval d'Empúries).

Iberia Graeca. Centre de documentació del comerç i la presència grega en Ibèrica
El Centre de documentació del comerç i la presència grega en Ibèrica, creat entre el Museo Arqueológico Nacional i el Museu d'Arqueologia de Catalunya, té l'objectiu d'efectuar tota la documentació dels objectes grecs localitzats fins ara a la península Ibèrica i col•locar en la xarxa tota aquesta base de dades. És el futur embrió d'un centre d'investigació de la cultura grega a la península Ibèrica que tindria la seva seu a Empúries.

Programa de difusió científica Congressos científics

- Congrés internacional de la Societé Française d'Étude de la Céramique Antique en Gaule (SFECAG), el mes de maig de 2008, sobre Les ceràmiques romanes a la Tarraconense, Narbonense i Aquitània.

- IX Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona, el juny de 2008.

- 62 Curs d'Arqueologia d'Empúries. El Curs del Centenari, el juliol de 2008.

- Congrés Internacional a Empúries sobre La colonització grega en la Mediterrània, l'octubre de 2008.

Publicacions científiques

S'ha previst la publicació de sis nous números de la col•lecció Monografies Emporitanes.

Programa de divulgació al gran públic

Publicacions de divulgació
S'ha previst la publicació dels següents llibres amb edició de qualitat adreçats al gran públic:
- Empúries. Cent anys de descoberta del passat grec i romà de Catalunya
- Empúries. Cent objectes d'art
- Cent imatges d'Empúries amb motiu del seu centenari
- Cent personatges i Empúries

Pla d'interpretació i centre de recepció de visitants
La primera peça d'aquest pla és la construcció d'un centre de recepció de visitants que incorpora tots els serveis necessaris per a l'acollida de visitants i la informació general sobre el jaciment.

Esculapi, el retorn del déu
El retorn a Empúries de l'estàtua de l'Esculapi, el déu grec de la medicina, es farà esglaonadament, de manera que la seva arribada coincideixi amb el dia d'inici del centenari.

Homenatge a Josep Puig i Cadafalch
Inclourà un acte acadèmic, que organitzarà l'Institut d'Estudis Catalans, i la col•locació de sengles estàtues de mida natural de Josep Puig i Cadafalch i d'Emili Gandia (primer arqueòleg responsable de les excavacions del 1908). Col•laboració IEC

Exposició itinerant Puig i Cadafalch, arqueòleg
La mostra incidirà especialment en el vessant de Puig i Cadafalch com a arqueòleg. S'inaugurarà a la seu de Barcelona del Museu d'Arqueologia de Catalunya, des d'on anirà a Empúries, per visitar després altres museus.

Viatge cultural a Focea (Foça, Turquia): el retorn als orígens
Creació de l'Associació Cultural Amics d'Empúries

Cicle de teatre i dansa Empúries entre cultures
Entre altres, es presentarà l'obra Moviment, Música i Patrimoni, de la companyia de dansa Malpelo.

Concurs de declamació i oratòria d'autors grecs i romans

Empúries reviu
Teatralització de les activitats quotidianes a la ciutat grega i a la romana, durant el mes de setembre, coincidint amb les Jornades europees del Patrimoni.

Fòrum de la cançó mediterrània
Cicle de cantautors i músics d'arreu de la Mediterrània.

Empúries literària

Organitzada per la Institució de les Lletres Catalanes.

Programa d'inversions

Dels prop de sis milions que es destinaran a Empúries amb motiu del seu centenari, més de 3,5 milions corresponen a les inversions següents:

Nous magatzems arqueològics, amb un pressupost de 847.427 euros. D'acord amb el projecte dels arquitectes Boma (Brufau, Ofiol, Moya i associats) estarà situat al costat de l'edifici del museu i tindrà dues plantes subterrànies amb una superfície útil total de 786,11 metres quadrats. El projecte també preveu la instal•lació d'un ascensor de servei i per a minusvàlids, que facilitarà l'accés al museu i a la sala d'audiovisual.

Edifici del centre de recepció de visitants d'Empúries, amb una inversió aproximada de 2.062.317 euros. El projecte executiu, en fase de redacció, el duen a terme els arquitectes Fuses i Vidal, associats. L'edifici, que tindrà una superfície útil de 720 metres quadrats, se situarà a l'entrada del jaciment.

Museïtzació i adequació del fòrum romà d'Empúries, amb una inversió de 690.000 euros, s'ha iniciat la primera fase del projecte executiu, obra del despatx d'arquitectes de Lola Domènec. S'hi estan duent a terme treballs de rehabilitació i restitució per recuperar les cotes de circulació d'època antiga i delimitar els espais i construccions que el conformaven. Resten pendents les fases segona i tercera, que comprendran el criptopòrtic, la cúria, la basílica, la zona sagrada amb els temples i el pòrtic meridional. Col•laboració del Ministerio de Cultura a través de l'1% cultural.

Ordenació urbanística dels aparcaments i accessos a Empúries, d'acord amb una proposta urbanística encarregada a l'arquitecte Alfred Fernández de la Reguera. La proposta ordena els accessos al conjunt arqueològic des del carrer Puig i Cadafalch, així com a les zones de les platges. També proposa ordenar els aparcaments actuals i retirar-los a una segona línia de terrenys al costat del carrer Puig i Cadafalch, alliberant la primera línia de platja.

Autor: Gironanoticies.com
Gironanoticies.com

https://gironanoticies.com/noticia/4143-lesculapi-tornara-a-empuries-el-23-de-marc-del-2008.htm